

KONCEPČNÍ STUDIE

MONITORING DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Zakázka:** Zajištění koncepčního řešení v oblasti sladění vzdělávací nabídky s potřebami trhu práce, monitoringu dalšího vzdělávání včetně pilotního ověřování a realizace vybraných aktivit v těchto oblastech
- Projekt:** Koncept
- Zadavatel:** Národní ústav odborného vzdělávání v Praze
- Autoři:** Národní vzdělávací fond, o.p.s.
(Zdeňka Matoušková, Hana Žáčková, Marta Salavová)

PRACOVNÍ VERZE

31. 5. 2010

OBSAH

Monitoring dalšího vzdělávání	3
Návrh hlavních záměrů rozvoje systémového prostředí	3
Záměr A	4
Návrh zajištění informačních zdrojů pro monitoring dalšího vzdělávání	4
1. Co chceme a proč.....	4
2. Doporučené nástroje a způsoby podpory.....	4
3. Návrh konkrétních kroků	5
Záměr B	9
Návrh institucionálního zabezpečení monitoringu dalšího vzdělávání.....	9
1. Co chceme a proč.....	9
2. Doporučené nástroje a způsoby podpory.....	9
3. Návrh konkrétních kroků	11
Záměr C	13
Návrh zajištění dostupnosti informací o dalším vzdělávání ve formě odpovídající potřebám uživatelů.....	13
1. Co chceme a proč.....	13
2. Doporučené nástroje a způsoby podpory.....	13
3. Návrh konkrétních kroků	15

Monitoring dalšího vzdělávání

Návrh hlavních záměrů rozvoje systémového prostředí

Cílem zavedení systémového prostředí pro monitoring dalšího vzdělávání je zajištění souboru ukazatelů pro komplexní monitoring DV a systém spolupráce při zjišťování, předávání a sdílení informací. Systém monitoringu bude zaměřen na získávání a poskytování informací o kontextu, vstupech, procesech a výstupech dalšího vzdělávání (DV) a bude navržen tak, aby mohl sloužit pro tvůrce politik a opatření v oblasti DV, pro poskytovatele DV a pro další zájemce.

Systémové prostředí pro monitoring dalšího vzdělávání musí pokrývat tři základní aspekty, které představují tři záměry této koncepční studie. Jedná se o:

- Návrh zajištění informačních zdrojů pro monitoring dalšího vzdělávání
- Návrh institucionální zabezpečení monitoringu dalšího vzdělávání
- Návrh zajištění dostupnosti informací o dalším vzdělávání ve formě odpovídající potřebám uživatelů

Systém v oblasti monitoringu dalšího vzdělávání bude vyžadovat spolupráci řady partnerů v různých rolích. Aby bylo dosaženo vybudování systému, který bude realizovatelný, dlouhodobě udržitelný a efektivní, je třeba, aby se potenciální partneři podíleli na jeho vývoji od samého počátku. Na začátku vytváření návrhu systému bude proto sestavena expertní skupina, která bude v průběhu řešení aktivity konzultovat a oponovat výsledky analýz a návrhy vytvořené Uchazečem. Bude kladen důraz na to, aby expertní skupina pokrývala subjekty, které jsou v dalším vzdělávání a jeho monitoringu zapojeny v různých klíčových rolích (zejména instituce poskytující data a současní i potenciální uživatelé informací monitoringu). Členy expertní skupiny by proto měli být zástupci:

- institucí realizujících šetření o dalším vzdělávání (např. ČSÚ, soukromé instituce),
- odborníků – analytiků v oblasti vzdělávání,
- MŠMT, odboru dalšího vzdělávání (odbor 24),
- Ústavu pro informace ve vzdělávání,
- MPSV pro oblast rekvalifikací,
- Úřadů práce,
- Krajů – např. odboru školství, rady pro rozvoj lidských zdrojů apod.,
- poskytovatelů dalšího vzdělávání (škol, které fungují jako centra celoživotního učení, soukromých poskytovatelů kurzů DV),
- poradenských institucí v oblasti vzdělávání a uplatnění na trhu práce,
- zaměstnavatelů.

Kontakt se členy expertní skupiny bude průběžný, prostřednictvím e-mailové komunikace. V průběhu řešení budou uspořádány celkem tři schůzky expertní skupiny, jedna ke každému záměru:

1. schůzka: Informační zdroje pro monitoring dalšího vzdělávání
2. schůzka: Systém ukazatelů dalšího vzdělávání
3. schůzka: Institucionální zabezpečení monitoringu dalšího vzdělávání

Schůzky se budou konat v závěrečné fázi každého záměru a budou sloužit pro ověření dosažených výsledků. Připomínky expertní skupiny budou zapracovány do konečné podoby návrhu systému. Kromě těchto tří schůzek budou v případě potřeby konzultovány se členy expertní skupiny i průběžné výsledky.

Záměr A

Návrh zajištění informačních zdrojů pro monitoring dalšího vzdělávání

1. CO CHCEME A PROČ

Cílem tohoto záměru je zajištění dostupnosti informačních zdrojů o dalším vzdělávání, které budou v dlouhodobé perspektivě využívány pro komplexní monitoring dalšího vzdělávání. Dlouhodobá udržitelnost systému monitoringu závisí zejména na jeho institucionálním a finančním zabezpečení, zároveň však musí informační zdroje, tj. šetření a statistická zjišťování, v efektivní míře odpovídat na potřeby uživatelů. Analýza a návrhy týkající se pokrytých oblastí monitoringu dalšího vzdělávání, překryvů a nepokrytých oblastí budou směřovat k efektivnímu využití dostupných informačních zdrojů a budou vycházet z významnosti účelů, ke kterým budou používány. Realizace záměru bude završena vytvořením komplexního řešení systému informačních zdrojů pro monitoring dalšího vzdělávání v ČR, který bude v maximální míře využívat stávající zdroje a bude případně doplněn o další potřebné zdroje. Při celkovém zhodnocení potenciálu jednotlivých informačních zdrojů budou zohledněna zjištění z realizace záměrů, které jsou zaměřeny na zajištění institucionálního fungování a zprostředkovávání výsledků monitoringu dalšího vzdělávání (Záměry B a C).

2. DOPORUČENÉ NÁSTROJE A ZPŮSOBY PODPORY

Základem uskutečnění tohoto záměru je podrobná analýza existujících informačních zdrojů a zajištění informačních zdrojů pro oblasti, které nejsou adekvátně informačně pokryty.

2.1 Analýza existujících informačních zdrojů a identifikace pokrytých oblastí pro monitoring dalšího vzdělávání

Všechny dostupné a pro monitoring dalšího vzdělávání využitelné informační zdroje budou zmapovány, jednotlivě hodnoceny a zkoumány z hlediska jejich potenciálního provázání. Součástí analýzy bude stanovení oblastí dalšího vzdělávání, které jsou těmito zdroji částečně, či zcela pokryty. Každý informační zdroj uplatnitelný pro monitoring dalšího vzdělávání bude posouzen z různých hledisek s ohledem na účel, ke kterému budou informace uživateli využívány. V tomto případě je nutné zajistit provázanost s uskutečněním **záměru C**.

Kritéria, která budou při analýze zohledněna, se mohou u jednotlivých informačních zdrojů lehce lišit. Jistá specifika budou mít hodnocení informačních zdrojů národních,

mezinárodních a zahraničních. Všeobecně však bude metodika vyhledávání a hodnocení zdrojů vycházet z následujících hledisek:

- Relevance a kvality ukazatelů o DV (rozsah, podrobnost a kvalita informací o DV, jejich jedinečnost, návaznost na evropské benchmarky a indikátory),
- Poskytovatele (odborná úroveň, spolehlivost informací a potenciál zapojení v systému),
- Dostupnosti výsledků (časová, nákladová),
- Periodicity šetření/publikace výsledků,
- Perspektivy kontinuálního pokračování (fungování) informačního zdroje v budoucnu,
- Metodických přístupů (cílová skupina, způsob zjišťování informací, u výběrových šetření způsob výběru vzorku, spolehlivost a reprezentativita),
- Způsobů předávání informací (jak a komu jsou předávány),
- Využívání těchto informačních zdrojů.

2.2 Zajištění nových informačních zdrojů pro nepokryté oblasti

Po zjištění a podrobné analýze stávajících informačních zdrojů bude v případě potřeby (kterou lze na základě předběžné analýzy stávajícího stavu očekávat) následovat zajištění nových informačních zdrojů. V rámci záměru C budou na základě potřeb uživatelů ve spolupráci s expertní skupinou identifikovány oblasti, pro které současná či plánovaná šetření a statistická zjišťování neobsahují informace vůbec nebo nejsou k dispozici s odpovídající periodicitou. V případě absence informačních zdrojů, které nebude možné nahradit alternativními indikátory (viz záměr C), bude přistoupeno k vyhodnocování dalších možností získání dat:

- Získání dat prostřednictvím rozšíření některého stávajícího šetření (např. přidání otázky do některého již existujícího šetření, rozšíření vzorku),
- Získání dat z existujících statistických zjišťování, která nejsou v současné době veřejně publikována (zjištění zda taková data existují, kdo je spravuje, jaké jsou možnosti a překážky jejich zveřejnění či použití pro neveřejný výpočet a veřejnou publikaci indikátoru z hlediska nákladů, ochrany osobních údajů apod.),
  - Získání údajů na základě propojení různých v současnosti existujících zdrojů informací (např. údajů z různých šetření či výkazů)
- Zavedení nového šetření (např. implementace šetření ze zahraničí, vývoj a zavedení úplně nového šetření na podnikové či individuální úrovni).

3. NÁVRH KONKRÉTNÍCH KROKŮ

3.1 Ustavení expertní skupiny

Ustavení expertní skupiny je prvním krokem v rámci každého záměru. Složení a význam expertní skupiny jsou blíže definovány **v úvodu**. Pro schůzky expertní skupiny v oblasti

informačních zdrojů bude kladen důraz obzvláště na účast expertů z řad poskytovatelů informačních zdrojů pro další vzdělávání (realizátoři šetření, koordinátoři sběru informací apod.).

3.2 Podrobná analýza informačních zdrojů

Jednotlivá šetření a informační zdroje budou analyzovány a zhodnoceny na základě kritérií uvedených v bodě 2.1. U jednorázových šetření staršího data bude zjišťován zejména jejich potenciální metodický přínos. Pro další analýzu budou vybrány zdroje s největší relevancí, spolehlivostí, dostatečným rozsahem a potenciálem pro další využití.

Analýza potenciálu jednotlivých informačních zdrojů bude završena identifikací případných překryvů a nedostatečně pokrytých oblastí v monitoringu kontextu, vstupů, procesu a výstupů dalšího vzdělávání. Na závěr analýzy informačních zdrojů bude uspořádána schůzka expertní skupiny, během které experti poskytnou zpětnou vazbu ke zpracované analýze zdrojů a nepokrytých oblastí. Předpokládá se, že v expertní skupině budou přítomni jak poskytovatelé informačních zdrojů, tak jejich uživatelé. Přípomínky expertní skupiny budou zpracovány do finální analýzy.

Jako součást finální analýzy informačních zdrojů bude zpracován návrh na doplnění, rozšíření a provázání současných informačních zdrojů, budou identifikovány nové způsoby využití stávajících zdrojů dat a šetření pro monitoring dalšího vzdělávání. V případě potřeby budou navrženy konkrétní formy nových informačních zdrojů.

Z hlediska možností pro zapojení do systému monitoringu dalšího vzdělávání budou v rámci projektu Koncept analyzovány následující informační zdroje:

a) Existující mezinárodní (zejména evropská) šetření:

Analýza mezinárodních, zejména evropských, šetření zahrnujících nebo přímo zaměřených na oblast dalšího vzdělávání bude vycházet z popisu současné (výchozí) situace. Na prvním místě se jedná o analýzu těchto šetření: Adult Education Survey, Výběrové šetření pracovních sil (LFS), CVTS a PIAAC (IALS). Předmětem analýzy dále bude databáze UOE (Unesco/OECD/Eurostat) a výzkum veřejného mínění Eurobarometer prováděný Evropskou komisí. Pro stanovení dlouhodobě relevantních informačních zdrojů o dalším vzdělávání bude věnována pozornost také budoucím záměrům a plánům v rámci výše zmíněných iniciativ a provedena analýza strategických, legislativních a metodických dokumentů významných mezinárodních organizací v oblasti dalšího vzdělávání (Evropská komise, Eurostat, Cedefop, Unesco, OECD, ILO, Eurofound). Analýza se může týkat i dalších existujících nebo plánovaných mezinárodních šetření.

Kromě obecných hledisek (viz 2. 1.) bude u mezinárodních výzkumů posuzována specificky:

- Míra zapojení ČR do těchto výzkumů,
- Míra zapojení dalších států, se kterými by se ČR mohla srovnávat,
- Důvody případného nezapojení se ČR do těchto výzkumů a perspektivy zapojení ČR v budoucnosti.

b) česká národní šetření o dalším vzdělávání realizovaná státními institucemi a kraji a administrativní informační zdroje

Analyzována budou:

- šetření zrealizovaná na základě zadání institucí státní správy (např. MŠMT, MPSV) a krajů. (např. ÚIV – rychlá šetření 2008; šetření realizovaná v krajích v rámci projektů ESF – více viz popis současného stavu)
- statistická zjišťování, která jsou na celostátní a krajské úrovni k dispozici (např. databáze Ústavu pro informace ve vzdělávání vycházející z výkaznictví škol a ze Sdružené matricy studentů VŠ)
- další zdroje šetření a projekty a aktivit, které jednotlivé instituce v uplynulých letech realizovaly v oblasti dalšího vzdělávání, publikace a informační zdroje, které z těchto projektů a aktivit vycházejí.

V případě potřeby dalších informací budou osloveni pracovníci jednotlivých institucí, se kterými bude prodiskutována možnost využití údajů, které v současné době instituce mají k dispozici, ale nepublikují je.

c) šetření realizovaná soukromými institucemi,

Budou zmapována šetření realizovaná v České republice soukromými institucemi. Zahrnuty budou zdroje do stáří maximálně 10 let (šetření starší 5 let, v případě, že se nejednalo o šetření později periodicky opakovaná, budou vyhledávána zejména z důvodu jejich možného přínosu metodologického). Dále bude uskutečněna rešerše dostupných zdrojů o nabídce dalšího vzdělávání (databáze Dat, Andromedia apod.).

Pro získání uceleného přehledu aktivit v této oblasti budou při rešerši uskutečněny následující kroky:

- průzkum internetových zdrojů;
- rešerše vytipovaných odborných periodik a běžného denního tisku, který se zabývá otázkami vzdělávání dospělých,
- rešerše další odborné literatury s využitím databází vytipovaných knihovních pracovišť (zejm. knihovních pracovišť výzkumných institucí – VÚPSV, ÚIV, NÚOV, vysoké školy a fakulty se zaměřením na vzdělávání dospělých a související oblasti, Národní knihovna),
- budou kontaktována profesní sdružení (např. AIVD, ATKM) a samotné soukromé subjekty (agentury pro výzkum veřejného mínění, výzkum trhu, poradenské agentury apod.) zabývající se vzděláváním dospělých a/nebo výzkumem souvisejících oblastí. V rámci projektu Koncept budou při tomto šetření využity zkušenosti a kontakty z dalších souvisejících projektů (např. ReferNet, Centrum výzkumu konkurenceschopnosti ČR, Nerovnosti v šancích na vzdělání, Společnost vědění – nároky na kvalifikaci lidských zdrojů a na další vzdělávání apod.). Výše uvedené průzkumy internetových zdrojů a odborných periodik budou provedeny ve shodě s doporučeními expertů z těchto institucí a soukromých subjektů. S vybranými subjekty bude navázána spolupráce a bude od nich získán přehled o jejich realizovaných šetřeních v rozsahu, v jakém jejich interní politika umožní pro řešení projektu poskytnout.

d) šetření realizovaná v zahraničí a zahraniční informační zdroje, zejména ve státech s rozvinutým systémem dalšího vzdělávání a jeho monitoringu.

Zahraníční systémy monitoringu dalšího vzdělávání a způsoby využívání různých informačních zdrojů mohou být v mnohém inspirativní. Proto bude **v návaznosti na již**

zpracované analýzy zahraničních zkušeností provedena i analýza konkrétních informačních zdrojů u států, kde je vysoká účast na dalším vzdělávání a propracovaný systém jeho monitoringu (např. Velká Británie, Kanada, Švýcarsko, Belgie). V rámci realizace tohoto záměru bude provedena analýza informačních zdrojů využívaných pro monitoring dalšího vzdělávání ve 3-5 zemích, vybraných na základě výsledků analýzy zahraničních zkušeností. Při analýze zahraničních informačních zdrojů bude kladen důraz na jejich obsahovou stránku (relevance a kvalita ukazatelů o dalším vzdělávání), metodiku a především na hodnocení perspektivy jejich implementace v České republice, která zatím v rámci analýzy zahraničních zkušeností nebyla provedena. Příkladem dobré praxe a zdrojem metodologických poznatků mohou být taktéž informace získané v rámci analýzy mezinárodních/evropských pramenů (ad b). Primárně však bude na zkušenosti zahraničních zemí se systémem monitoringu dalšího vzdělávání na národní úrovni, které jsou přenositelné pro ČR, zaměřena analýza zahraničních informačních zdrojů (ad d). V rámci realizace tohoto záměru budou využity kontakty z mezinárodních sítí SkillsNet a ReferNet a z mezinárodních projektů realizovaných v ČR. Informace budou získávány formou internetových rešerší a konzultovány s odborníky zabývajícími se dalším vzděláváním ve vybraných zemích.

3.3 Návrh podoby a zajištění informačních zdrojů

Závěrečný návrh podoby a zajištění informačních zdrojů se musí opírat o realizaci záměrů na institucionální zajištění a přizpůsobení výsledků monitoringu dalšího vzdělávání potřebám uživatelů. Návrh proto bude vycházet jak ze závěrů výše uvedených aktivit, tak sladění finální analýzy se závěry **záměrů B a C**.

3.4 Zavedení pravidelného fungování informačních zdrojů

Aby se navrhovaný systém podoby a zajištění informačních zdrojů pro monitoring dalšího vzdělávání stal nástrojem, který bude skutečně k monitoringu sloužit, bude třeba převést vypracované návrhy do praxe – tedy např. přizpůsobit na základě návrhů některé informační zdroje, popř. zavést nová šetření. Tento krok samotné realizace již překračuje rámec projektu Koncept a bude muset být financován z dalších zdrojů. Jednu z perspektiv financování této oblasti nabízí projekt Statistická šetření v dalším vzdělávání, jehož záměr je v současné době připravován na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.

Záměr B

Návrh institucionálního zabezpečení monitoringu dalšího vzdělávání

1. CO CHCEME A PROČ

Cílem záměru je zpracovat návrh institucionálního zabezpečení monitoringu dalšího vzdělávání.

Na základě výsledků analýzy současného stavu a návrhu na zajištění nových či lepší využití stávajících informačních zdrojů pro nepokryté oblasti dalšího vzdělávání bude navržen takový systém institucionálního zabezpečení, který bude:

- Zabezpečovat monitoring dalšího vzdělávání s ohledem na potřeby uživatelů
- Zahrnovat všechny významné aktéry v oblasti monitoringu dalšího vzdělávání
- Dlouhodobě udržitelný
- Spolupracovat s dalšími aktivitami na regionální, národní i mezinárodní úrovni

Z tohoto důvodu je nutné, aby v systému byly jasně definovány:

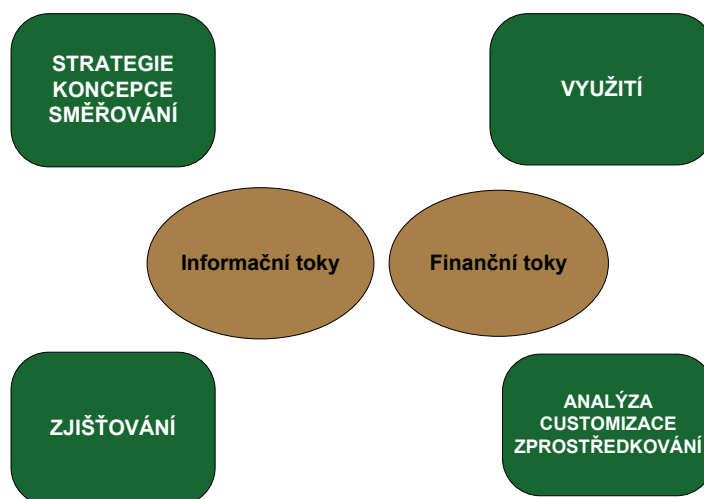
- kompetence jednotlivých aktérů
- způsoby předávání informací mezi jednotlivými aktéry
- zdroje a formy financování systému v dlouhodobějším časovém horizontu
- způsoby, jakými bude rozhodováno o dalším vývoji systému

2. DOPORUČENÉ NÁSTROJE A ZPŮSOBY PODPORY

2.1 Zajištění předávání informací a spolupráce jednotlivých aktérů v oblasti monitoringu dalšího vzdělávání

Aktéři v oblasti monitoringu dalšího vzdělávání vystupují ve 4 typech rolí:

- řídicí orgány - určování strategie, koncepce a směřování systému
- poskytovatelé informací - zjišťování informací o dalším vzdělávání (zajišťování šetření, shromažďování informací)
- zprostředkovatelé informací - analytické zpracování
- uživatelé informací

Toto schéma vychází z funkcí, které by měl systém zajišťovat, nikoli přímo z jednotlivých kategorií aktérů. Může se stát, že některé instituce budou v systému zapojeny ve více rolích – např. budou zároveň zjišťovat i zprostředkovávat informace (např. ČSÚ), nebo budou informace zároveň využívat i rozhodovat o další koncepci systému (např. MŠMT).

Mezi jednotlivými aktéry budou definovány formy vztahů a informační toky (viz 2.2). Klíčová bude identifikace aktéra, který by měl celý systém koncepčně a strategicky vést. Institucionální zabezpečení monitoringu bude navrženo tak, aby v minimální míře ustavovalo nové organizace a struktury a bude se soustředit spíše na sesítování aktérů, kteří se již v současné době na monitoringu podílejí.

2.2 Finanční zabezpečení monitoringu

Řada aktivit v oblasti monitoringu dalšího vzdělávání na straně statistických zjišťování i následných analýz byla v posledních letech financována z ESF. Systém je však třeba koncipovat jako dlouhodobě udržitelný i po skončení programového období. Proto bude nutné navrhnout nové zdroje financování nejen těchto aktivit, ale i aktivit, které zajistí dostupnost nových informačních zdrojů pokrývajících doposud chybějící aspekty dalšího vzdělávání. U ostatních informací je předpoklad udržení stávajícího finančního zabezpečení.

Nový dlouhodobý zdroj financování by měl v první řadě pocházet od hlavních uživatelů systému – tedy decizní sféry v oblasti dalšího vzdělávání. Vzhledem k tomu, že systém by měl poskytovat i informace na regionální úrovni, mohly by se na jeho financování podílet též kraje. V případě dalšího rozvoje systému monitoringu lze uvažovat i o diferencovaném způsobu přístupu k informacím (např. soukromí uživatelé by získávali přístup k některým informacím na základě finančního příspěvku do systému), nicméně minimálně v počátcích rozvoje systému bude nutné, aby byl financován z veřejných rozpočtů, neboť kvalita a komplexnost informací se bude teprve postupně vyvíjet a bude nutné nejprve systém zpropagovat tak, aby jej uživatelé znali a věděli, že je schopen jim nabídnout požadované informace.

2.3 Propojení českého systému monitoringu s mezinárodními aktivitami

Aby systém monitoringu dalšího vzdělávání zůstal účinným nástrojem, musí být provázán s aktivitami, které jsou v tomto směru prováděny na mezinárodní úrovni. Je proto nezbytné, aby v systému byly zapojeny instituce provádějící mezinárodní šetření o dalším vzdělávání i instituce, které jsou zapojeny v mezinárodních sítích vztahujících se k dalšímu vzdělávání (např. ReferNet, SkillsNet apod.).

3. NÁVRH KONKRÉTNÍCH KROKŮ

V rámci projektu Koncept bude realizován návrh institucionálního zabezpečení systému. Konkrétní realizace institucionálního zabezpečení (uzavření smluv mezi jednotlivými institucemi, zajištění dlouhodobého financování) již překračuje rámec projektu.

3.1 Ustavení expertní skupiny

Ustavení expertní skupiny je prvním krokem v rámci každého záměru. Složení a význam expertní skupiny jsou blíže definovány v úvodu. Pro schůzky expertní skupiny v oblasti institucionálního zabezpečení bude kladen důraz obzvláště na účast expertů z řad aktérů, kteří by do systému mohli nějakým způsobem přispívat – a to v rolích řízení, poskytování, zprostředkování i využívání.

3.2 Identifikace aktérů systému

Budou identifikovány instituce, které mají potenciál využitelný pro systém monitoringu dalšího vzdělávání, zejména jako dodavatelé dat a zpracovatelé ukazatelů. Instituce nebo jejich části budou vytipovány jednak na základě předchozích analýz informačních zdrojů, analýz vzdělávacího systému (z hlediska legislativního a institucionálního), analýzy poptávky a nabídky v oblasti dalšího formálního a neformálního vzdělávání a jednak na základě doporučení expertů.

V další fázi projektu Koncept budou tyto instituce osloveny a na základě komunikace zhodnoceny (viz bod 3.3), popřípadě budou na základě jejich kontaktů identifikovány další instituce.

Za potenciální uživatele systému jsou považovány zejména představitelé decizní sféry na celostátní úrovni (MŠMT – 24 odbor dalšího vzdělávání, MPSV – 4. Sekce politiky zaměstnanosti a trhu práce) i na úrovni regionální (jednotlivé úřady práce, krajské rady pro rozvoj lidských zdrojů). Dále pak poskytovatelé dalšího vzdělávání (školy, neziskové i komerční vzdělávací instituce), výzkumníci (zde se role uživatelů a zprostředkovatelů obvykle překrývá) a jednotlivci či instituce (firmy).

3.3 Vyhodnocení potenciálu jednotlivých institucí

Instituce budou **zhodnoceny** z hlediska jejich pozice ve vzdělávacím a správním systému, legislativního statutu, rozsahu zapojení do současného monitorování dalšího vzdělávání, odborných a personálních kapacit a zdrojů financování.

3.3 Vytvoření orientačního návrhu institucionálního zabezpečení systému

Bude vytvořen základní **orientační návrh** zapojení jednotlivých institucí a vymezení vazeb mezi nimi, případně vytvoření nových institucionálních a personálních kapacit. Návrh bude konzultován v rámci expertní skupiny (viz výše). Pokud budou pro zapojení do systému identifikovány instituce nebo jejich části, jejichž zástupci nebudou členy expertní skupiny, budou k dalším jednáním přizváni.

3.4 Návrh způsobu předávání informací uživatelům

Budou navrženy způsoby a formy **předávání informací uživatelům**. Způsoby předávání budou vycházet z dobré praxe v zahraničí, dílčích aktivit již realizovaných v ČR a expertních názorů. Formy předávání informací budou zohledňovat zejména:

- (a) Přizpůsobení různým skupinám uživatelů
- (b) Charakter vstupních informací
- (c) Uživatelskou přívětivost (cílem je, aby uživatel byl schopen snadno a efektivně využít informace ze systému bez nutnosti porozumění jeho vnitřním institucionálním strukturám)

Postup by měl v konečné podobě vést k návrhu platformy pro předávání informací uživatelům, tento krok je tedy společný pro záměr institucionálního zabezpečení a **záměr zajištění dostupnosti informací** (Záměr C).

3.5 Vyhodnocení finanční náročnosti systému

Finanční náročnost systému bude odhadnuta na základě zmapování zdrojů financování jednotlivých zapojených subjektů a jejich aktuálních kapacit (personálních, materiálních apod.). Současný stav bude zhodnocen na základě vyjádření zástupců jednotlivých institucí. Dále bude vytvořen odhad dodatečných nákladů, které by jednotlivým institucím přineslo zapojení do systému. Bude posouzena zejména:

- (a) personálně-časová náročnost zapojení instituce do systému,
- (b) materiální náklady pro tvorbu informací a jejich zpracování,
- (c) náklady na nutné materiální a softwarové dovybavení,
- (d) náklady na školení zaměstnanců zapojených do nové činnosti,
- (e) zvýšení režijních nákladů instituce spojených s rozšířením činnosti,
- (f) eventuelní další náklady uvedené zástupci dotčených institucí.

3.6 Ověření systému expertní skupinou

Navržený systém bude **precizován** na základě expertních názorů a k jeho zhodnocení bude svolán minimálně jeden workshop expertní skupiny.

3.7 Zavedení fungování systému

Vytváření systému by mělo být završeno jeho samotným zavedením, které bude zahrnovat schválení návrhu navrženým koordinačním (strategickým, koncepčním) partnerem, uzavření smluv mezi jednotlivými partnery na základě návrhu a alokaci zdrojů pro financování systému dle návrhu. Zavedení fungování systému je závěrečnou fází záměru, která však již překračuje rámec projektu Koncept. Výstupy z projektu Koncept budou v rámci tohoto záměru zakončeny kompletně zpracovaným a prodiskutovaným návrhem.

Záměr C

Návrh zajištění dostupnosti informací o dalším vzdělávání ve formě odpovídající potřebám uživatelů

1. CO CHCEME A PROČ

Cílem tohoto záměru je zpřístupnění komplexních informací o stavu a vývoji dalšího vzdělávání jednotlivým uživatelům ve formě, která bude přizpůsobena jejich potřebám a bude dlouhodobě udržitelná.

V současné době je pro koncové uživatele poměrně obtížné získat komplexní obraz o stavu dalšího vzdělávání v České republice a v jednotlivých regionech. Informace jsou publikovány jako výsledky jednotlivých šetření institucemi, které tato šetření prováděly, popř. jako součást databází o vzdělávání a dalších informačních zdrojů (viz část **informační zdroje v analýze současného stavu**). Výsledky jednotlivých šetření jsou obvykle prezentovány s ohledem na analytické záměry zprávy z tohoto šetření a výzkumné otázky, které si autoři pokládají. Z toho vyplývají značné odlišnosti ve formách publikace výsledků i tabulek, které jsou k dispozici, a velmi omezená srovnatelnost a komplementarita informací pocházejících z jednotlivých informačních zdrojů.

Systém monitoringu dalšího vzdělávání by měl poskytovat informace zejména pro:

- Instituce tvořící politiku dalšího vzdělávání na celostátní a regionální úrovni, aby je vybavil informacemi nezbytnými pro pravidelné vyhodnocování souladu nabídky a poptávky, pro postižení nesouladů a vymezování, přijímání a realizaci opatření, která budou usměrňovat vývoj nabídky dalšího vzdělávání tak, aby tyto diskrepance byly odstraňovány
- Poskytovatele dalšího vzdělávání, aby mohly svoji nabídku přizpůsobovat poptávce
- Výzkumníky a analytiky pro získání informací o již realizovaných šetřeních o dalším vzdělávání a základních informací o jejich výsledcích a metodice
- Pro další instituce a jednotlivce v rolích účastníků dalšího vzdělávání, pro které budou představovat základ při přijímání svých rozhodnutí.

2. DOPORUČENÉ NÁSTROJE A ZPŮSOBY PODPORY

Hlavními nástroji pro zpřístupnění informací o stavu dalšího vzdělávání uživatelům bude

- vytvoření komplexního systému indikátorů pro monitoring dalšího vzdělávání a
- vytvoření platformy, jejíž pomocí budou informace o dalším vzdělávání předávány uživatelům.

2.1 Komplexní systém indikátorů pro monitoring dalšího vzdělávání

Systém indikátorů musí být koncipován tak, aby odpovídal potřebám výše zmíněných uživatelů systému monitoringu dalšího vzdělávání. Musí pokrývat různé aspekty dalšího vzdělávání, tedy nejen účast v dalším vzdělávání, na kterou je v současné době kladen ve všech informačních zdrojích největší důraz. Systém indikátorů by proto měl být zaměřen na monitoring:

- *kontextu dalšího vzdělávání:* (a) Vzdělanost dospělé populace, (b) Legislativní podpora dalšího vzdělávání, (c) Bariéry účasti na DV,
- *vstupů pro další vzdělávání:* (a) Financování DV, (b) Instituce poskytujících DV, (c) Pedagogičtí pracovníci a lektori DV,
- *procesů dalšího vzdělávání:* (a) Počet a struktura vzdělávacích programů, (b) Kvalita DV, (c) Formy DV,
- *výstupů dalšího vzdělávání:* Účast na různých formách DV,
- *výsledků dalšího vzdělávání:* Efektivita DV (Vliv DV na dovednosti dospělé populace, Změny kvalifikační struktury dospělé populace).¹

Systém ukazatelů dalšího vzdělávání by v ideálním případě měl poskytovat informace na třech úrovních, a to pro:

- srovnání situace v České republice se situací v dalších evropských zemích,
- hodnocení vývoje situace v České republice a vyhodnocování vlivu zaváděných opatření,
- hodnocení situace v jednotlivých regionech ČR a jejich vzájemné srovnání.

Systém ukazatelů bude navržen v rámci projektu Koncept, samotná realizace jeho naplňování daty a pravidelná aktualizace tohoto systému však již rozsah projektu Koncept překračuje.

2.2 Platforma pro prezentaci výsledků monitoringu dalšího vzdělávání

Vzhledem k současné roztržitosti informačních zdrojů o dalším vzdělávání bude třeba vytvořit platformu, jejíž pomocí by mohly být výsledky předávány jednotlivým uživatelům. Tato platforma by měla sloužit pro publikaci systému indikátorů, ale mohla by být též rozcestníkem vedoucím k podrobným informacím o dalším vzdělávání, které poskytují jednotlivé instituce zjišťující informace o dalším vzdělávání. **Konečná podoba platformy musí vycházet z návrhu institucionálního zabezpečení monitoringu dalšího vzdělávání (viz záměr B)** a jednání jednotlivých aktérů monitoringu dalšího vzdělávání. Východiskem pro tato jednání je představa, že základní platforma by měla podobu webové stránky, na které by byly prezentovány a pravidelně aktualizovány jednotlivé indikátory. Dále by pak obsahovala rozcestník vedoucí na webové stránky jednotlivých institucí, které do monitoringu přispívají, na metodické informace o šetřeních, ze kterých jednotlivé indikátory pocházejí, či na analytické informace, které různé instituce o dalším vzdělávání zpracovávají. Podoba webových stránek by měla zohledňovat potřeby různých uživatelských skupin a v ideální podobě obsahovat sekce přizpůsobené těmto skupinám uživatelů. Nadstavbou webových stránek by pak mohlo být vydávání různých publikací, bulletinů či dalších produktů, které by byly určeny pro jednotlivé uživatelské skupiny. Konkrétní podoba platformy včetně institucionálního zabezpečení bude navržena v rámci projektu Koncept, její realizace však již rozsah projektu překračuje.

Doporučení se budou v souladu s analýzou zahraničních zkušeností týkat také způsobu zveřejňování informací a publikační činnosti primárních poskytovatelů statistických dat na

¹ Analytické členění indikátorů na oblast kontextu, vstupů, procesů, výstupů a výsledků vychází z analytického modelu CIPOO, který je pro monitoring dalšího vzdělávání využíván například ve Švýcarsku.

národní úrovni. Zpravidla se tato opatření týkají zejména statistických úřadů, v některých zahraničních zemích se však mezi primární poskytovatele řadí také další subjekty (např. Belgie - Národní banka). Rozsah těchto doporučení a míra zásahu do současné praxe těchto primárních poskytovatelů taktéž závisí na návrhu institucionálního zabezpečení a požadavcích uživatelů.

Návrh výsledné platformy může zasahovat až na úroveň návrhů legislativních změn, zejména v oblasti současné praxe zveřejňování vzdělávací nabídky. Informace o nabídce ze strany poskytovatelů dalšího vzdělávání jsou buď zcela nedostupné či nejednotné strukturou a přístupem. Centralizaci informací o nabídce dalšího vzdělávání by mohla usnadnit ustanovení o zveřejňování informací v zákonem stanovené struktuře.

3. NÁVRH KONKRÉTNÍCH KROKŮ

Kroky 3.1 a 3.2 budou provedeny v plném rozsahu v rámci projektu Koncept. U kroků 3.3 a 3.4 bude v rámci projektu Koncept navržena podoba a způsob realizace systému indikátorů a platformy pro prezentaci výsledků monitoringu. Samotná realizace systému indikátorů (např. zajištění pravidelné dodávky dat pro indikátory a pravidelné výpočty indikátorů) a vytvoření platformy však rámec projektu Koncept překračuje.

3.1 Ustavení expertní skupiny

Ustavení expertní skupiny je prvním krokem v rámci každého záměru. Složení a význam expertní skupiny jsou blíže definovány **v úvodu**. Pro schůzky expertní skupiny v oblasti zajištění dostupnosti informací bude důležitá obzvláště účast expertů z řad uživatelů systému a zprostředkovatelů informací.

3.2 Zjištění potřeb uživatelů

Za účelem zjištění potřeb uživatelů bude provedena analýza doporučení členů expertní skupiny a anketní šetření mezi širší skupinou potenciálních uživatelů. K vyplnění ankety bude formou e-mailu, popř. telefonicky osloveno celkem cca 100 respondentů. Respondenti budou vybráni z řad pracovníků úřadů práce, krajských úřadů a zaměstnavatelů. Osloveni budou také vzdělavatelé a poradenské instituce. Anketa se bude zaměřovat na užitečnost indikátoru pro daného uživatele a to, zda je mu v současné době takový typ informací dostupný. Bude obsahovat uzavřené otázky, ve kterých budou uživatelé hodnotit užitečnost a dostupnost navrhovaných indikátorů, i otevřené otázky, prostřednictvím kterých budou moci navrhnout případné další indikátory.

3.3 Transformace informačních potřeb do systému ukazatelů

3.3.1. Identifikace ukazatelů používaných v současné době

Při tvorbě systému indikátorů musejí být v první fázi identifikovány ukazatele, které jsou již v současné době statisticky sledovány jak na národní úrovni, tak na úrovni EU nebo OECD. Bude vyhodnocena jejich vypovídací schopnost a vhodnost periodicity sledování, tj. jejich aktuálnost, **a to v návaznosti na záměr A. Podkladem pro identifikaci těchto indikátorů budou analýzy současného stavu provedené v rámci analytické části této studie.**

3.3.2 Identifikace nepokrytých oblastí

Budou identifikovány nepokryté aspekty dalšího vzdělávání v návaznosti na zjištěné potřeby uživatelů a navrženy možnosti zaplnění těchto mezer. V prvním kroku bude hledán alternativní indikátor, který by poskytoval obdobnou informaci prostřednictvím již dostupných datových zdrojů. Pokud zástupný indikátor nebude nalezen, bude přistoupeno k vyhodnocování dalších možností získání dat (viz záměr A)

3.3.3 Výběr indikátorů a vytvoření komplexního systému

Komplexní návrh systému musí vycházet z ukazatelů v současnosti dostupných a hledat možnosti vyplnění zatím nepokrytých oblastí, v nichž uživatelé pociťují potřebu dalších informací (viz výše). Je třeba, aby byl vytvořen na základě kompromisu mezi komplexností monitoringu a finanční náročností, musí respektovat ekonomické hledisko, aby náklady na zjištění určitých informací nepřevýšily efekty, které poplynou ze znalosti této informace a z její využitelnosti.

Vytvořené návrhy na indikátory budou vyhodnoceny podle následujících kritérií:

1. Míra, do jaké indikátor přispívá ke komplexnímu hodnocení DV (jedinečnost, komplementarita a synergický efekt ve vztahu k dalším indikátorům v systému)
2. Validita indikátoru – riziko nízké validity vstupních dat a riziko dezinterpretace indikátoru (ověření formou expertního posouzení)
3. Reliabilita indikátoru – spolehlivost indikátoru a vstupních dat a jejich konzistence v čase (na základě analýzy časových řad, pokud je možné indikátor dopočíst za minulá období a analýzy metodických materiálů vztahujících se ke zdrojům dat)

Kritéria 1-3 by měly v maximální možné míře naplňovat všechny vybrané indikátory.

V ideálním případě by systém indikátorů měl sloužit pro hodnocení na 3 výše zmíněných úrovních: (a) pro mezinárodní srovnání, (b) pro posouzení vývoje v čase a (c) pro regionální srovnání. Indikátory by proto měly splňovat také následující kritéria:

4. Daný ukazatel musí být k dispozici nejen v České republice, ale i v dalších zemích; ve všech zemích musí být metodika jeho konstrukce srovnatelná
5. Periodicita dostupnosti dat pro daný indikátor musí být dostatečná, aby dokázala reflektovat změnu vlivem zavádění různých opatření
6. Zdrojová data pro indikátor musí být k dispozici nejen pro ČR jako celek, ale také pro jednotlivé kraje

V praxi je však téměř nereálné navrhnout systém indikátorů, ve kterém by zároveň byla splněna všechna kritéria 4-6. Systém indikátorů by proto měl být diferencovaný pro mezinárodní srovnání, účely hodnocení efektu národních opatření (vývoj v čase) a regionální účely. Důraz bude kladen na to, aby maximum indikátorů bylo společných pro všechny tři úrovně, nicméně některé indikátory budou specifické jen pro vybrané účely využití.

3.3.4 Ověření systému expertní skupinou

První návrh souboru ukazatelů bude předložen k odborné diskusi v rámci expertní skupiny, případně dalším zainteresovaným odborníkům. Bude uspořádán workshop expertní skupiny, na kterém bude předložena předběžná verze souboru ukazatelů. Přípomínky expertů budou zapracovány do finálního návrhu.

3.4 Návrh podoby platformy pro prezentaci a zajištění jejího fungování

Návrh podoby platformy pro prezentaci a zajištění jejího fungování bude vycházet především:

- z potřeb uživatelů,
- z konkrétní podoby systému ukazatelů,
- ze zahraničních zkušeností při prezentaci informací o dalším vzdělávání (např. kanadský model) a
- z návrhu institucionálního zabezpečení systému monitoringu dalšího vzdělávání (viz Záměr B).

Vytváření návrhu a jeho ověření uživateli proběhne v rámci projektu Koncept formou vytvoření návrhu a jeho předložení expertní skupině, popřípadě širší skupině uživatelů. Samotné vytvoření platformy a zajištění její dlouhodobé udržitelnosti již bude muset být realizováno nad rámec projektu Koncept v rámci navazujících aktivit.